Ekoloji 19, 74, 190-199 (2010)

ARAŞTIRMA NOTU

Parklarda Ekolojik Koşullarla Dengeli, İşlevsel ve Estetik Bitkilendirme İlkelerinin Çanakkale Halk Bahçesi Örneğinde İrdelenmesi

Füsun ERDURAN*, Sebla KABAŞ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Terzioğlu Yerleşkesi, 17100 Çanakkale-TÜRKİYE

*Corresponding author: fusunerduran@comu.edu.tr

Özet

Halk Bahçesi'nin Çanakkale kentinin tarihi sürecinde taşıdığı önemin yanı sıra, kentlinin rekreasyonel gereksinimleri için de yoğun kullanıma sahne olması, kent parkı olarak kalite ölçütlerinin ve ekolojik niteliğinin araştırılmasını gerekli kılmıştır.

Çalışmada öncelikle Halk Bahçesi'nin ekolojik niteliklerinin ortaya konulması amacıyla alanın vaziyet planı sayısallaştırılarak park alanındaki yumuşak yüzeylerin oranının %58, sert yüzey ve yumuşak yüzey oranının 1:1,38 olduğu belirlenmiştir. Alanın ekolojik olarak incelenmesinde diğer aşama ise, park alanında yer alan bitkilerin ekolojik isteklerinin ve dendrolojik özelliklerinin incelenmesidir. Bu amaçla bitkilerin özelliklerinin SPSS 15.0 Windows programında tanımlayıcı istatistikleri yapılmıştır. Buna göre alanda kullanılan bitkilerin görsel niteliklerinin yetersiz olduğu, çiçekleri, yaprakları, gövde ve meyveleri ile ilgi uyandırabilecek türlere çok az yer verildiği belirlenmiş, alanda bakım ve onarım çalışmalarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma alanı, kent parkı olarak nitelik ölçütlerini belirleyen kullanım biçimi, ulaşılabilirlik, konfor ve imaj, sosyallik bileşenleri açısından da incelenmiştir. Buna göre alanın kent parkı nitelikleri açısından sadece ulaşım yönünden yeterli olduğu, alan büyüklüğü, kişi başına düşen alan oranı ve diğer ölçütler açısından kent parkı olarak yetersiz bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Çanakkale, ekolojik nitelik, halk bahçesi, kent parkı.

Investigation of Balanced, Functional and Esthetic Plantation Principles in the Ecological Conditions of Parks: Exemplary Case of Çanakkale Halk Bahçesi

Abstract

Halk Bahçesi has got an important role during the history of Çanakkale City and also an intense use for recreational requirements of the citizens. Because of these characteristics, quality criteria and ecological quality of the urban park were investigated.

In this study firstly to determine of the ecological quality of Halk Bahçesi, plan of the site was digitized and permeable surface in the area was determined as a ratio of % 58, the ratio of the impermeable surface and permeable surface was 1:1,38. The second step of the ecological investigation in the area is to bring out of ecological requirements and dendrologic characteristics of the plants. For this purpose, descriptive statistics of plants characteristics were presented by using SPSS 15.0 Windows. According to this data, ornament qualities of the plants used in the area were observed to be insufficient; effective types with the flowers, leaves, stocks or fruits were used rarely. Therefore in the park area quantity of the plant types that have attractiveness with their ornament effect was observed rarely, maintenance and reparation works were determined as insufficient.

In the study also the quality criteria of the area such as usage, accessibility, comfort and image, sociality were analyzed. According to this data, accessibility of the area was determined as sufficient; size of the area, capitation proportion of the area and the other criteria were determined as insufficient.

Keywords: Çanakkale, ecological quality, halk bahçesi, urban park.

Erduran F, Kabaş S (2010) Parklarda Ekolojik Koşullarla Dengeli, İşlevsel ve Estetik Bitkilendirme İlkelerinin Çanakkale Halk Bahçesi Örneğinde İrdelenmesi. Ekoloji 19, 74, 190-199.

GİRİŞ

Parklar, kentin ekolojik yönden niteliğinin artmasını sağlayan ve kentlinin doğa ile bağlantı kurduğu, rekreasyonel ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşıladığı, kentte yaşamanın getirdiği olumsuz koşulları iyileştirici etkiye sahip alanlardır.

Parklar, ormanlar, yeşil koridorlar gibi doğal değerler ile bu doğal değerlerin ağaç ve su gibi bileşenlerinin kent içerisinde bulunması yaşam niteliğine birçok şekilde katkı sağlamaktadır. Hava

Geliş: 03.06.2009 / Kabul: 24.11.2009

ve suyu temizlemek, rüzgar ve gürültüyü perdelemek, mikro klimayı dengelemek gibi çevresel faydalarının yanı sıra doğal alanlar, modern kentlerin yaşanılabilirliği ve kent sakinlerinin sağlığı için kritik bir öneme sahip olan sosyal ve psikolojik faydalar da sağlamaktadırlar. Bir park ziyareti stresi azaltarak sakinlik verebildiği gibi, aynı zamanda dinlenme olanağı yaratarak, kent sakinlerinin kendilerini yenilenmiş hissetmesini sağlayabilmektedir (Chiesura 2004).

Bir parkın bu işlevleri yerine getirebilmesi doğru tasarımlar yapılması ile mümkün olacaktır. Tasarımın uygunluğunun genel göstergeleri; kullanım çeşitliği, ulaşılabilirlik, kullanım rahatlığı, imaj ve sosyallik olarak kabul edilebilir. Parkın nasıl kullanıldığının gözlemlenmesi ve insanların park ile ilgili algılamalarının ölçülmesi, parkı başarılı bir yer haline getirmek için hangi değişikliklerin yapılabileceğini anlamada önemlidir (Yücel ve Yıldızcı 2006).

Diğer önemli konu ise park alanının ekolojik niteliğidir. Ekolojik nitelik, bir peyzajın veya ekosistemin sağlığını ve habitat değerlerini belirleyen strüktürel ve fonksiyonel özelliklerinin bileşkesidir. Bu, ekosistemin doğal fonksiyonlarını devam ettirdiği seviyedir. Doğala yakın durumda bulunması gereken dört özellik; bitkisel üretim, su, biyolojik çeşitlilik ve toprak şeklindendir. Bu ölçütlerin biri yada bir kaçı göz önünde bulundurularak bir alandaki ekolojik nitelik hakkında daha objektif yorumlar yapılabilir. Kentsel ortamlardaki ekolojik niteliğin ölçülmesinde en yaygın kullanılan ölçütlerden birisi biyolojik çeşitliliktir. Bir alanda biyolojik çeşitlilik açısından doğala yakın bir seviyenin yakalanması, doğal bitki örtüsünden türlerin ağırlıklı olarak kullanımıyla mümkün olabilir. Diğer bir deyişle, çeşitlilik derken her tür bitki ile sağlanan zenginlik yerine doğallık faktörü öne çıkmaktadır. Ekolojik niteliği belirleyen diğer bir unsur yüzey özelliğidir. Kentsel ortamlarda yumuşak (geçirimli) ve sert (geçirimsiz) yüzeylerin dağılımı yanında, bu yüzeylerin kaplama özellikleri (çıplak, toprak, çim, asfalt, beton) kent ekosistemi üzerinde önemli etkiye sahiptir. Özellikle yumuşak yüzeyler, üzerinde çeşitli habitatların oluşmasını sağlayacağından biyolojik çeşitliliği artırıcı nitelik ortaya koyarlar (Eşbah 2006).

Kentsel alanlarda ekosistemin dengelenmesinde doğru bitkilendirme yaklaşımlarının önemi fazladır. Bitkilendirme yoluyla kentlerde sağlanacak en önemli ekolojik etki: sıcaklığın dengelenmesi, güneş ışınlarının etkisinin azaltılması, gölgeleme, rüzgar hızının azaltılması, toz tutma, CO_2 tutulması ve O_2 üretimi, hava neminin düzenlenmesi, toprağın su içeriğinin dengelenmesi, gürültünün azaltılması şeklindedir. Ağaç ve diğer odunsu bitki toplulukları, doğala yakın ortamlara olanak sağlamaları nedeniyle hayvanlar ve diğer bitkiler için çok yönlü yaşam ortamlarıdır. Diğer canlılar odunsu bitkiler arasında her şeyden önce rahatsız edilmeden çoğalma ya da gelişme olanağı bulurlar. Bitkilendirme aracılığıyla odunsu bitkiler gölgeleme, rüzgâr hızını azaltma, yaprak dökümü vb. etkileriyle önemli ölçüde zengin toprak yaşamını da sağlamış olurlar (Aslanboğa 2002).

Bitkilerin diğer önemli işlevi estetik yani görsel algılama özellikleridir. Odunsu bitkilerin estetik-dekoratif olarak algılanmalarında öncelikle sahip oldukları dendrolojik özellikler yani bitkinin bütün olarak ve çeşitli organlarının (gövde, gövde kabuğu, dallar, yaprak, çiçek, meyve) biçim, hacim, renk ve doku özellikleri önem taşımaktadır. Bu öğelerin çeşitli tasarım ilkeleri çerçevesindeki kombinasyonları sonucunda, kalıcı ya da yıl içinde mevsimlere göre değişen görsel etkiler elde edilir. Bitkinin genel formunun anlatımı olan habitus, düzenlemede önemli etkiye sahiptir. Bitkilendirme alanlarında bitkinin çiçekli veya meyveli olduğu dönem, özellikle çiçekler kokulu ise kısa süreli de olsa dikkat çeken faktörlerdir (Aslanboğa 2002).

Park alanlarında doğru bitkilendirme yapılması kentin nitelik kazanmasını sağlarken kullanıcılara da çok yönlü imkanlar sunabilmekte ve kentlinin doğa ile bağlantısını kuran ilgi çekici mekanlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu nedenle park alanının ekolojik niteliğinin artırılmasının kente sağlayacağı katkılar göz önünde bulundurularak bu çalışma önemli görülmüştür. Bu çalışma ile Çanakkale kentinin merkezinde yer alan ve Çanakkale kent dokusuna bakıldığında yoğun bir leke olarak görülen Halk Bahçesi'nin sahip olduğu bitki örtüsü ve ekolojik değerleri incelenerek alanın ekolojik açıdan niteliğinin belirlenmesi ve bu yönden niteliğinin artırılabilmesi için ne gibi önlemlerin alınmasının gerektiğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda park alanında yer alan bitkisel potansiyelin detaylı bir incelemesi yapılmış ve kent parkına uygunluğu yönünden yeterliliği ortaya konmuştur. Halk bahçesinin sunduğu kullanımlar ve olanakları; ulaşılabilirliği, konfor-imajı, sosyallik durumu

incelenerek ve alanın park ölçütlerine göre niteliğinin belirlenerek geleceğe yönelik olarak yapılacak tasarımlara ışık tutulması hedeflenmiştir.

Çanakkale kentsel ölçekte son yıllarda hızlı bir gelişim göstermektedir. Fakat bu gelişimle doğru orantılı olarak kent ekosistemindeki bozulmaların da giderek arttığı görülmektedir. Çanakkale kenti açık-yeşil alanlarında çevre düzenleme faaliyetlerinde kullanılan bitkisel materyal sayısal olarak oldukça yeterli gibi görülse de uygulamalarda bu bitkilerin kullanıldığı mekanlarda, bitkilerin ekolojik isteklerinin göz önüne alınmaması, amaca uygun bitki türlerinin seçilmemesi gibi tasarımsal yanlışlıklar bulunmaktadır. Bu yanlışlıklar özellikle, park ve bahçelerde, spor alanlarında, çocuk oyun alanlarında, yol ve refüj bitkilendirmelerinde kendini açıkça göstermektedir. Bir yandan bitki materyalinin estetik ve fonksiyonel özellikleri dikkate alınmadan yapılan bitkilendirmeler, diğer yandan plansız ve yoğun yapılaşma nedeniyle kent, yaşanılmaz ve karmaşık bir yapıya dönüşmüştür (Kelkit 2002).

Son yıllarda kentte yenileme ve onarım projelerine ağırlık verilmekte, kent toplu konutlarla gelişmekte ve yeni yeşil alanlar projelendirilmektedir. Bu gelişim planlarının hazırlanmasında ve bakım-yenileme çalışmalarında kentlinin yoğun olarak kullandığı Halk Bahçesi'nin de nitelikli bir park alanına dönüşerek kentlinin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilir hale gelmesinde, alandaki mevcut bitkisel dokunun bilimsel olarak irdelenerek bitkilendirme yönünden alanın zayıf yönlerinin belirlenmesinde bu çalışmanın önemli bir açığı kapatacağı düşünülmektedir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın materyalini kent merkezinde yer alan, Çanakkale kentinde en yoğun kullanıma sahip ve en eski park alanı olan Halk Bahçesi oluşturmaktadır. Halk bahçesi, Çanakkale'nin en eski ailelerinden Calvert ailesinin konağının bahçesinden kalan yeşil alanın park haline getirilmesi ile oluşmuştur. Savaşlar sırasında sahildeki aileye ait büyük konak yıkılmış, bahçede küçük bir İngiliz evi kalmıştır. İngiliz bahçesi olarak bilinen alan 1938 senesinde kamulaştırılmış ve 36.500 m² alana sahip bir parka dönüştürülmüştür. Alanda bahçenin ilk kuruluşundan itibaren korunan *Cupressus sempervirens* L., *Pinus brutia* L., *Ulmus campestris* L. gibi ağaçlar bulunmaktadır (Anonymous 2002).

Çalışmada yardımcı materyal olarak Çanakkale Belediyesinden elde edilen parkın vaziyet planı, konu ile ilgili resmi belgeler ve yayınlar kullanılmıştır. Halk Bahçesinin mevcut durumu Netcad 4.0 programında sayısallaştırılarak alanın ekolojik nitelik ölçütlerinin belirlenmesinde materyal olarak kullanılmıştır. Ayrıca Halk Bahçesinin kent parkı ölçütlerine uyumunun belirlenmesinde Yücel ve Yıldızcı (2006)'nın kent parklarının nitelik ölçütlerinin belirlenmesi için oluşturdukları anket sorularından yararlanılarak karne hazırlanmıştır ve parkın niteliğinin belirlenmesinde materyal olarak kullanılmıştır.

Çalışmanın yöntemini; bitki tür ve konumlarının belirlenmesi, vaziyet planının alana uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla yerinde gözlemler ve incelemeler yapılması, halk bahçesinin vaziyet planı üzerinde bitki özelliklerinin oransal değerler olarak tanımlanması, bu yol ile alanın ekolojik niteliğinin belirlenmesi, hazırlanan karnelerle alanın özelliklerinin puanlanması ile parkın nitelik ölçütlerine uyumunun belirlenmesi oluşturmaktadır.

Çalışmanın yönteminin uygulanması iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada alandaki mevcut bitkilerin türleri belirlenerek, parkın vaziyet planı üzerine AutoCAD 2008 programında çizgisel tanımlamaları yapılmıştır. Aynı zamanda 2007 yılına ait Goggle Earth Uydu görüntüleri altlık olarak kullanılarak mevcut yeşil alanların doğrulukları kontrol edilmiştir. Halk bahçesinin ekolojik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile alanın mevcut bitkisel ve yapısal planı hazırlandıktan sonra Netcad 4.0 programında sayısallaştırılması yapılarak, park alanında sert ve yumuşak yüzeylerin (geçirimli yüzeylerin) alansal açıdan oranı belirlenmiştir. Park alanındaki mevcut yumuşak yüzeyler toprak alanlar ve bitkilendirilmiş alanlardır ve bu alanların tüm park alanındaki yüzdelik oranı belirlenmiştir. Bu orana göre park alanının ekolojik niteliği belirlenebilmektedir. Bu çalışmalara paralel olarak mevcut bitkilerin ekolojik istekleri, dendrolojik özellikleri, estetik ve görsel algılama özellikleri SPSS 15 Windows programında değerlendirilmiştir. Bu özelliklerin (yaprak rengi, gövde rengi, çiçek rengi, bitki boyu, çapı, çiçek rengi-kokusu, rüzgara dayanıklılık, florada bulunması, kent ortamına uyum sağlama vb.) alanda bulunma yüzdesi tanımlayıcı istatistikler şeklinde verilmiştir.

İkinci aşamada; halk bahçesinin kent parkı ölçütlerine uyumunun belirlenmesi için Yücel ve Yıldızcı (2006)'nın kent parklarının nitelik ölçütü-

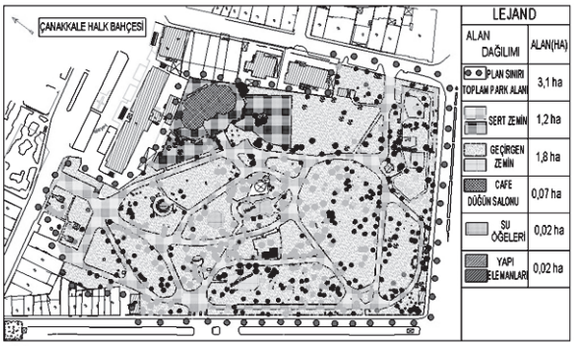
nün belirlenmesi için oluşturdukları anket sorularından yararlanılarak Hepcan ve Ayhan (2004)'ın güvenliğe yönelik yaptıkları çalışmada uyguladıkları karne yöntemi de göz önünde bulundurularak karneler hazırlanmıştır.

Bu karnelerle Halk Bahçesi'nin aktivite ve kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor-imaj ve sosyallik açısından nitelik ve niceliklerinin iyi, orta, zayıf şeklinde birden üçe kadar puanlanması yapılmıştır. Puanlamalar yapılırken, park alanı farklı mevsimlerde, haftanın farklı gün ve saatlerinde gezilmiş, alanı kullanan kişilerle görüşmeler yapılmış, kullanıcılar sosyallik ve alanı kullanımları yönünden gözlemlenerek değerlendirilmiştir. Park alanının mesleki bakış açısı ile kullanıcı görüşleri dikkate alınarak analizinin yapılması istendiğinden araştırıcı tarafından değerlendirilmiştir ve araştırıcı alanda yaptığı gözlemler ve görüşmeler doğrultusunda her bir ölçüte puan vermiştir. Daha sonra verilen tüm puanlar göz önünde bulundurularak, tüm kriterlere göre alanın bütünü değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Halk bahçesinin toplam 3,1 hektarlık alanında yumuşak (çim, bitkilendirilmiş ve toprak alanlar) yüzeyler 1,8 hektardır. Buna göre alanda sert yüzey-yumuşak yüzey oranı 1:1,38'dir. Diğer bir deyişle alandaki yüzeylerin % 58'i geçirimli yüzeylerdir (Şekil 1). Geçirimli yüzeyle geçirimsiz yüzey oranı yaklaşık olarak eşit miktarda görülmektedir. Eşbah (2006) Aydın'da kent parkları ile ilgili yaptığı çalışmasında geçirimli yüzeylerin geçirimsiz yüzeylerle oranının yakın olması ve geçirimli yüzeyin az olması durumunda kent parkı kalitesinin düşük olduğunu vurgulamaktadır. Bu kriter de dikkate alındığında park alanının genel büyüklüğü ve konumuna göre ekolojik açıdan bu oranın düşük olduğu görülmektedir. Buna göre parkın ekolojik niteliği orta değerdedir. Park alanında işlevi olmayan sert yüzeyler mevcuttur, bu alanların ve oyun alanlarının çevresinin bitkilendirilmesi ile bu oran yükseltilebilecektir.

Halk bahçesine ait bitki örtüsündeki türler yerinde yapılan tespitler sonucu belirlenmiş, AutoCAD 2008 programı aracılığıyla mevcut durum planına işlenmiştir (Şekil 2). Alanda belirlenen bitki örtüsünün ekolojik istekleri (Çanakkale doğal bitki örtüsünde bulunma durumu, rüzgara ve kent ortamına dayanma) ve dendrolojik özellikleri (habitus, yaprak, gövde, çiçek, meyve özellikleri, boy ve çap genişlikleri) saptanmış, bu değerlerin SPSS

Şekil 1. Çanakkale Halk bahçesinde mevcut alanların sayısallaştırılarak alan hesabı yapılması.

Şekil 2. Çanakkale Halk bahçesinin vaziyet planı 2009 (Anonymous 2002'den yararlanılarak geliştirilmiştir).

15.0 Windows istatistik programında tanımlayıcı istatistikleri yapılmış ve sayısal değerleri içeren tablolar sunulmuştur. Buna göre ekolojik istek ya da dendrolojik özelliklerinden biriyle ön plana çıkan türlerin oranları belirlenmiştir.

Bitkisel tasarımlarda; bitkinin fonksiyonu yanı sıra estetik özelliklerinin de göz önünde bulundurulması ve tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanılmaları önemlidir. Bu ilke ve öğeler mekanın büyüklüğüne, çevrenin fiziksel özelliğine vb. koşul-

lara göre farklı şekillerde uygulanabilir. Bitkilerin kullanımında istenilen amaçlara ulaşılabilmesi için bitkilerin görsel algılama özelliklerinin tanımlanması ve kullanımlarındaki etkileri tartışılmalıdır (Gültekin 1994). Halk bahçesinde bulunan bitkilerin hem estetik yönden hem de işlevsel olarak doğru kullanılıp kullanılmadığına bakabilmek için bu özellikleri tanımlanmış ve kullanım şekilleri göz önünde bulundurulmuştur. Alanda 85 tür bitki belirlenmiştir ve özellikleri tanımlayıcı istatistik olarak sayısal değerlerle tanımlanmıştır (Tablo 1).

Halk bahçesindeki bitki türleri genellikle geniş yapraklı ağaç ve çalılardan oluşturmaktadır (Tablo 2). Geniş yapraklı bitkilerde herdem yeşil türlerin az olduğu, bir türden çok sayıda kullanılarak monotonluk yaratıldığı görülmektedir. İbreli bitkilerde farklı türlere yer verilmemiştir, fakat aynı türden fazla sayıda kullanılmıştır. Park alanında özellikle *Ulmus campestris* L., *Fraxinus excelsior* L., *Pinus brutia* L., *Cupressus sempervirens* L., *Laurus nobilis* L. türlerine çok yer verilmiş olup ilgi uyandırıcı renkli bitkilere yer verilmemiştir. Alanda çoğunlukla tüm Anadolu'da ve Akdeniz ikliminde yetişebilen türler bulunmaktadır (Tablo 2). Bu da Çanakkale iklimine de uygun olduklarını göstermektedir.

Park alanında çoğunlukla ışık isteği yüksek veya yarı gölge ortamlarda gelişim gösterebilen bitkiler mevcuttur. Fakat alanda bitkiler çok boylanmış ve sık dikilmiş olduklarından birbirlerini gölgeler durumdadırlar. Alandaki bitkilerin toprak isteği açısından çoğunlukla kuru-kumlu, ağır killi-tuzlu topraklara dayanabilenler ve genel olarak her türlü toprak şartında yetişebilen türler olduğu görülmektedir (Tablo 3). Bitkilerin kök yapıları genelde yayılıcı-yayvandır. Çanakkale bölgesinde taban suyu seviyesinin yüksek olması, bu kök sistemindeki bitkilerin gelişimi için sorun oluşturmaktadır.

Alanda soğuğa dayanıklı türler çoğunlukta olmasına karşı %47 oranında da soğuktan korunması gereken türler vardır. Çanakkale iklimi kış mevsiminde soğuk rüzgarlara hakim olduğundan bitkilerin korunması için önlemler alınmalıdır. Bitki formu açısından daha çok dağınık formlu bitkiler mevcuttur. Farklı tür bitkiler sayısal olarak az olduğundan form olarak da alanda çeşitlilik yoktur . Park alanının genelinde mevcut türlerin habitus özellikleri görsel etkileri yönünden incelenmiştir (Tablo 4). Buna göre habitusu görsel yönden etkisiz olan türler %56,5 oranındadır. Alanda aynı türlerin sürekli tekrarı yapıldığından habitus özelliği etkileyici olan bitkilerin görsel algısı etkisiz kalmaktadır. Aynı şekilde alanda %61,2 oranla gölge etkisi olmayan *Cupressus sempervirens* L. gibi bitki türlerine yer verilmiştir. Fakat bu bitkiler ile birlikte alanda sayıca daha fazla kullanılan *Ulmus campestris* L. gibi geniş taçlı, uzun boylu bitkiler yoğun gölge etkisi oluşturmaktadır.

Alanda 0,50 m-1,50 m boylarında olan bitkiler

Tablo 1. Halk bahçesindeki mevcut süs bitkileri (Karamanoğlu 1974, Gültekin 1994)

No	Latince İsim	Türkçe isim	Familya	Adet
1	*Abelia grandiflora Rehd.*	Abelya	Caprifoliaceae	3
2	*Abies bornmülleriana Mattf.*	Kazdağı Göknarı	Pinaceae	1
3	*Acer negundo L.*	Akçaağaç	Aceraceae	143
4	*Acer pseudoplatanus L.*	Yalancı Akçaağaç	Aceraceae	3
5	*Aesculus hippocastanum L.*	At Kestanesi	Hippocastaneceae	7
6	*Agave americana L.*	Sabır Bitkisi	Amaryllidaceae	1
7	*Albizzia julibrissin Boiv.*	Gülibrişim	Leguminosae	5
8	*Berberis thunbergi atropurpureaL.*	Kadın Tuzluğu	Berberidaceae	4
9	*Betula alba L.*	Huş	Betulaceae	1
10	*Caesalpinia gilliesii Wall.*	Paşa Bıyığı	Leguminosae	6
11	*Castanea sativa Mill.*	Kestane	Fagaceae	3
12	*Catalpa bignonioides Juss.*	Katalpa	Bignoniaceae	19
13	*Cedrus libani Barr.*	Toros Sediri	Pinaceae	6
14	*Celtis australis L.*	Çitlenbik	Ulmaceae	3
15	*Cercis siliquastrum L.*	Erguvan	Leguminosae	7
16	*Cornus sanguinea L.*	Kızılcık	Cornaceae	18
17	*Cotoneaster franchetti Ehrh.*	Dağ Muşmulası	Rosaceae	5
18	*Cupressus arizonica L.*	Mavi Servi	Cupressaceae	3
19	*Cupressus goweniana L.*	Kokulu Servi	Cupressaceae	2
20	*Cupressus sempervirens L.*	Adi Servi	Cupressaceae	65
21	*Cydonia japonica Mill.*	Japon ayvası	Rosaceae	6
22	*Elaeagnus angustifolia L.*	Iğde	Eleagnaceae	6
23	*Eriobotrya japonica Lindl.*	Malta Eriği	Equisetaceae	7
24	*Euonymus japonica aurea Thunb.*	Taflan	Celastraceae	26
25	*Ficus carica L.*	İncir	Moraceae	2
26	*Forsythia intermedia Zabel*	Altınçanak	Oleaceae	5
27	*Fraxinus excelsior L.*	Adi Dişbudak	Oleaceae	63
28	*Fraxinus ornus L.*	Dişbudak	Oleaceae	5
29	*Gleditschia triacanthos L.*	Amerikan Gladiçyası	Leguminosae	25
30	*Hedera helix L.*	Orman Sarmaşığı	Araliaceae	29
31	*Hibiscus syriacus L.*	Ağaç Hatmi	Malvaceaea	3
32	*Juglans regia L.*	Adi Ceviz	Juglandaceae	3
33	*Juniperus sabina L.*	Sabin Ardıcı	Cupressaceae	4
34	*Lagerstroemia indica L.*	Oya	Lythraceae	11
35	*Laurus nobilis L.*	Defne	Lauraceae	128
36	*Lavandula angustifolia L.*	Lavanta	Labiatae	5
37	*Ligustrum japonicum Thbg.*	Ağaç Kurtbağrı	Oleaceae	35
38	*Ligustrum japonicum aurea Thbg.*	Alacalı	Oleaceae	250
39	*Lonicera iberica Bieb.*	Çalı Hanımeli	Caprifoliaceae	4
40	*Maclura pomifera Nutt.*	Yalancı Portakal	Moraceae	26
41	*Melia azedarach L.*	Tesbih Ağacı	Meliaceae	8
42	*Morus alba L.*	Dut	Moracea	8
43	*Morus alba pendula L.*	Sarkık Dut	Moracea	4
44	*Myrtus communis L.*	Mersin	Myrtaceae	14
45	*Nerium oleander L.*	Zakkum	Apocynaceae	52
46	*Olea europaea L.*	Zeytin	Oleaceae	2
47	*Paulownia tomentosa Steud.*	Pavlonya	Scrophulariaceae	2
48	*Philadelphus coronarius L.*	Filbahri	Saxifragaceae	3
49	*Phillyrea latifolia L.*	Akçakesme	Oleaceae	16
50	*Phoenix canariensis Hort.*	Palmiye	Palmae	1
51	*Photinia serrulata Lindl.*	Parlak burç	Rosaceae	2
52	*Picea pungens engelm.*	Ladin	Pinaceae	5
53	*Pinus brutia L.*	Kızılçam	Pinaceae	54
54	*Pinus pinea L.*	Fıstık Çamı	Pinaceae	5
55	*Pistacia lentiscus L.*	Sakız ağacı	Anacardiaceae	3
56	*Pittosporum tobira Banks.*	Pitosporum	Pittosporaceae	5
57	*Platanus orientalis L.*	Doğu Çınarı	Platanaceae	38
58	*Populus alba L.*	Ak Kavak	Salicaceae	8
59	*Prunus armenica L.*	Kayısı	Rosaceae	1
60	*Prunus cerasiferae Ehrih.*	Süs Eriği	Rosaceae	7
61	*Prunus laurocerasus L.*	Kara Yemiş	Rosaceae	2
62	*Punica granatum L.*	Süs narı	Punicaceae	3
63	*Pyracantha coccinea Roem.*	Ateş dikeni	Rosaceae	5
64	*Robinia pseudoacacia L.*	Yalancı Akasya	Leguminosae	59
65	*Rosa spp. L.*	Gül	Rosaceae	3
66	*Salix alba L.*	Ak Söğüt	Salicaceae	5
67	*Salix babylonica L.*	Salkım Söğüt	Salicaceae	4
68	*Sambucus ebulus L.*	Bodur mürver	Caprifoliaceae	9
69	*Santolina chamaecyparissus L.*	Santolina	Compositae	3
70	*Senecio bicolor DC.*	Bahçekül	Compositae	4
71	*Sophora japonica L.*	Sofora	Leguminosae	5
72	*Sorbus torminalis Crantz*	Akça ağaç yap. üvez	Rosaceae	1
73	*Spiraea vanhouttei L.*	Keçi Sakalı	Rosaceae	2
74	*Syringa vulgaris L.*	Leylak	Oleaceae	3
75	*Taxus baccata L.*	Adi Porsuk	Taxaceae	2
76	*Thuja orientalis L. (Biota)*	Doğu Mazısı	Cupressaceae	3
77	*Tilia grandiflora L.*	Ihlamur	Tiliacea	11
78	*Trachycarpus exelsa Wendl.*	Kendir Palmiye	Palmae	26
79	*Ulmus campestris L.*	Karaağaç	Ulmaceae	146
80	*Viburnum opulus L.*	Kartopu	Caprifoliaceae	6
81	*Viburnum tinus L.*	Herdem yeşil kartopu	Caprifoliaceae	35
82	*Vitex agnus castus L.*	Hayıt	Verbenaceae	1
83	*Washingtonia robusta Wendl.*	Palmiye	Palmae	3
84	*Weigela florida L.*	Vangelya	Caprifoliaceae	3
85	*Yucca gloriosa L.*	Avize Çiçeği	Liliaceae	3

%10,6; 2m-4m boylarında olanlar %25,9; 5m-10m boylarında olanlar %26; 15-25m boylarında olan bitkiler %30,6; 30-35m boylarında olan bitkiler %7 oranındadır. Alanda yüksek boylu bitkilerin oranı fazladır, bu da alanın yaşlı bitkilerden oluşmasından kaynaklanmaktadır. Bitkilerin taç genişliği de yaşları ile ilgilidir. Taç genişlikleri 0,5m-1,5m arası olanlar %14,1; taç genişliği 2m-5m arasında olanlar %45,9; taç genişliği 6m-12m arasında olanlar %22,3; taç genişlikleri 15m-30m arasında olanlar %16,6 oranlarındadır ve bu da alanda birbirini çok gölgelemelerine neden olmaktadır.

Bitkilerin türlerine göre doku özellikleri incelendiğinde ince ve kaba dokulu olanların sayısal olarak yaklaşık eşit oranda olduğu görülmektedir. Kent ortamında yetişmeye uygun olan türler %89,4 oranındadır (Tablo 5).

Park alanındaki bitkiler çoğunlukla rüzgar etkisine dayanıklıdır. Fakat bitkilerin doğal bitki örtüsünde bulunma oranları düşüktür (Tablo 6). Bu da parkın ekolojik niteliğinin geliştirilmesi için doğala yakın bir seviyenin yakalanmasını olumsuz etkileyen faktörlerden biridir. Bitkilerin tuza dayanıklılık durumu ise %57,6 oranındadır.

Park alanındaki bitkilerin %81,2'si budanabilen türlerdir ve bakım şartları daha kolaydır. Bitkisel tasarımda kullanımlarının oranı ise soliter %16,5; sınır bitkisi %15,3; örtü bitkisi %4,7; hem grup hem soliter olarak kullanılabilenler %63,5 tir. Alanda yapraklarının görüntüsü etkisiz olanlar %49,4 oranındadır. Yapraklarının şekli ile etkili olanlar %20; sonbahar rengi ile etkili olanlar %5,9; alacalı yaprakları ile etkili olanlar %2,4; herdem yeşil olanlar %14,1; gümüşi renkli olanlar %5,9; kırmızı yaprakları ile etkili olanlar %2,4 oranlarındadır. Park alanında renkli yapraklarıyla dikkat çeken türlerin oranının çok düşük olduğu görülmektedir.

Diğer önemli bir görsel etki olan gövde kabuğu rengi yönünden bitkilerin %88,2'sinin belirgin olarak renk etkisi yaratmadığı, gövde üzerinde ilgi uyandıracak şekiller ve doku bulunmadığı görülmektedir. Meyve görüntü ve renkleriyle dikkat çekme durumları ise, etkisiz %29,4; kırmızı %9,4; kahve rengi %9,4; kırmızımsı kahve %5,9; turuncu %1,2; yeşil %10,6; siyah %4,7; sarı %12,9 şeklindedir. Çiçeklerinin görüntüsü etkisiz olanlar %23,5; beyaz %28,2; açık pembe %2,4; koyu pembe % 5,9; kırmızı % 1,2; sarı % 7,1; mor % 5,9; farklı renklerde % 3,5 oranlarındadır. Renkli olan çiçekler de boyut yönünden dikkat çekici değildir ve renkleri beyaz ve açık pembe olanlar uzaktan algılanamamaktadır. Çiçekleri kokusuz olanlar % 56,5; çiçek kokusu güzel olanlar % 16,5; çiçek kokusu kötü olanlar % 3,5 oranlarındadır.

Halk bahçesi 36.500m² lik alana sahiptir. Alanın nitelik ölçütlerini belirleyen kullanım, ulaşılabilirlik, konfor ve imaj, sosyallik bileşenleri açısından da alanın analizi yapılmıştır. Kent parklarının kentlinin tüm yaş gruplarına ve ihtiyaçlarına hizmet edebilmesi ile birlikte, etkili hizmet alanı yarıçapının

Tablo 2. a. Bitkilerin tipleri, b. bitkilerin yetiştiği bölgeler (Aslanboğa 2002).

a-Bitkilerin tipleri			b-Coğrafik bölge		
	Dağılım	%		Dağılım	%
İbreli Ağaç	9	10.6	TA-Tüm Anadolu	42	49.4
Yap. Ağaç	36	42.4	KuzeyEge-K.Anadolu-OrtaA.	3	3.5
Hdy.Y. Ağaç	7	8.2	K.E.-Akdeniz-Orta Anadolu	8	9.4
İbreli Çalı	3	3.5	Kuzey Ege-A	23	27.1
Yap. Çalı	12	14.1	Kuzey Anadolu	2	2.4
Hdyl Çalı	12	14.1	KA-OA	5	5.9
Palmiye	3	3.5	KE-KA	2	2.4
Sarılıcı	1	1.2	Toplam	85	100.0
Kaktüs	2	2.4			
Toplam	85	100.0			

Tablo 3. a. Bitkilerin ışık isteği, b. Toprak isteği, c. Kök yapısı (Güngör ve ark. 2002).

a-Işık istekleri			b-Toprak isteği			c-Kök Yapıları		
	Dağılım	%		Dağılım	%		Dağılım	%
Yüksek ışık	53	62.4	Kuru-kumlu	21	24.7	Derin	23	27.1
Yarı gölge	1	1.2	Ağır killi	9	10.6	Yayılıcı-yayvan	60	70.6
Işık-yarı gölge	30	35.3	Killi-kireçli	7	8.2	Kalp şekli	2	2.4
Gölge	1	1.2	Kumlu-killi-kireçli	5	5.9	Total	85	100.0
Toplam	85	100.0	Kireçli	4	4.7			
			Asitli	1	1.2			
			Humuslu	7	8.2			
			Kumlu-kireçli	8	9.4			
			Ağırkilli-tuzlu	22	25.9			
			Kumlu-humuslu	1	1.2			
			Toplam	85	100.0			

Tablo 4. a. Soğuğa dayanım, b. Bitkilerin formu, c. Habitus (Güngör ve ark. 2002).

a-Soğuğa dayanım			b-Taç formu			c-Habitus		
	Dağılım	%		Dağılım	%		Dağılım	%
Dayanıksız	20	23.5	Küremsi	17	20.0	Etkisiz	48	56,5
Soğuktan korunaklı	20	23.5	Piramidal	9	10.6	Etkili	37	43,6
Dayanıklı	37	43.5	Sarkık	5	5.9	Toplam	85	100.0
Çok soğuğa dayanıklı	8	9.4	Dağınık	42	49.4			
Toplam	85	100.0	Ters Piramit	12	14.1			
			Toplam	85	100.0			

Tablo 5. a. Bitkilerin dokusu, b. Bitkilerin kent ortamına uyumu (Güngör ve ark. 2002).

a-Bitki dokusu			b- Kente uyum		
	Dağılım	%		Dağılım	%
İnce-seyrek	42	49.4	Uygun değil	9	10.6
Kaba-sık	43	50.6	Uygun	76	89.4
Toplam	85	100.0	Toplam	85	100.0

Tablo 6. a. Bitkilerin rüzgardan etkilenmesi, b. Bitkilerin doğal olup olmadığı (Güngör ve ark. 2002).

a-Rüzgar			b-Doğal bitki		
	Dağılım	%		Dağılım	%
Dayanıksız	23	27.1	Doğal örtüde yok	53	62.4
Dayanıklı	62	72.9	Doğal örtüde var	32	37.6
Toplam	85	100.0	Toplam	85	100.0

1-10 km olduğu ve ideal büyüklüklerinin 40-800 da olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Emür ve Onsekiz 2007). Aynı zamanda kent parkı kent rekreasyon dokusu içerisinde yer almalıdır ve her yaş grubunda ve sosyal yapıdaki kentlinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek aktivasyonlara sahip olmalıdır. (Gül ve Küçük 2001). Bu kriterler göz önünde bulundurularak Çanakkale Halk Bahçesi'nin kent parkı nitelikleri oluşturulan çizelge ile değerlendirilerek irdelenmiştir (Tablo 7).

Park alanları, kent içinde "yeşil" sistemi oluşturma özelliği ve bu sistemin devamlılığını sağlama açısından hem bir kentsel öğe hem de sosyal bir mekan olma özelliğine sahiptir. Kentsel kültür birikiminin yansıdığı ve toplumsal iletişimin gerçekleştiği odak noktalarıdır. Parkların ekolojik, sosyal ve hizmet nitelikleri, donatıları, peyzaj değeri, erişilebilirliği ve estetik değerleri, parkların kentsel yaşam kalitesine katkısını belirlemektedir (Emür ve Onsekiz 2007). Bireyin çevresinden hoşnutluğu yaşam niteliğini etkiler. Kalite en basit sekliyle, mevcut durumdan eksikliklerin çıkarılmış halidir (Yavuzçehre ve Torlak 2006).

Halk bahçesi için kalite ölçütlerinin puanlanmasında alan kullanımı ve aktiviteler yönünden zayıf; konfor ve imaj yönünden orta ve zayıf; sosyallik yönünden orta; ulaşım yönünden iyi olduğu görülmektedir. Buna göre alan, kent parkı nitelikleri açısından kent merkezinde yer almasından dolayı ulaşım yönünden yeterlidir. Halk bahçesi 36,5 da lık alanı ile Emür ve Onsekiz (2007)'in çalışmalarında kent parkları için 40-800 da olarak belirtilen ideal büyüklüğün altında kalmaktadır. Halk bahçesi kullanıcıların farklı yaş gruplarına ve farklı ilgi alanlarına göre çeşitli aktiviteler yapmasına olanak tanımamaktadır. Ayrıca alanda dinlenme eğlenme amaçlarına yönelik kullanımlara yer verilmemiştir. Alan sadece gölgede yürüyüş yapma imkanı sağlamaktadır. Ziyaretçilerin gruplar halinde oturarak sosyalleşebilecekleri oturma alanları yoktur. Alana kalabalık gruplarla gelenler çimlere oturmaktadırlar ve bu da park içinde görsel olarak itici olmaktadır. Aynı zamanda çim alanların uzun süre ezilmesine bağlı olarak yok olduğu ve gelenlerin çöplerini de buralarda bıraktığı görülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Halk Bahçesi'nin kentsel kaliteyi artırıcı yönde gelişiminin sağlanabilmesi için hem ekolojik yönden hem de bitkilendirme ilkeleri yönünden tekrar ele alınarak tasarlanması gerekir. Ekolojik yönden, alanda mevcut çim alanların oranının artırılması ve parka gelenlerin bölge doğal örtüsünü de tanımalarını sağlayacak ve alana kimlik kazandıracak doğal örtüdeki türlere daha fazla oranda yer verilmesi gerekir. Alanda yumuşak yüzeylerin oranı %58'dir ve bu oran Eşbah'ın (2006) Aydın kent parkları ile ilgili yaptığı çalışmada belirttiği gibi ekolojik nitelik açısından düşük bir değerdir. Alanın özellikle yumuşak yüzeylerinin artırılması, mevcut toprak alanlarda yer örtücü bitkilere yer verilmesi niteliğine katkı sağlayacaktır. Ayrıca park alanında ziyaretçilerin oturabileceği alanlar sınırlı olduğundan çim alanlar, uzun süreli ve yoğun olarak basılmaya maruz kalmaktadır ve bakımları da yapılmamaktadır.

Park alanında mevcut ağaçların büyük bir yoğunluğu, daha önceki aile konağının bahçesinden kalmıştır ve budama, bakım işleri yeterli yapılmadığından birbirinin gelişmesini engelleyerek formları bozulmuştur. Aynı zamanda yaşlı ve kurumuş ağaçların fazla oluşu yangın tehlikesi ve zararlı böceklerin konaklaması sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Park alanında geniş çaplı budama işlemi uygulanarak bölge ekolojisine uygun, alana hareketlilik kazandıracak renk etkisi olan süs bitkileri ile takviyeler yapılmalıdır. Mevcut bitkiler, Aslanboğa (2002)'nın belirttiği kentlerde bitkilerin ekolojik etkilerini alanda sağlamakla birlikte yeterli estetik etki uyandıramamaktadırlar. Aslanboğa'nın tasarım ilkeleri açısından önemli gördüğü dendrolojik özellikler, alanda kullanılan bitkilerde oldukça düşük oranlara sahiptir. Alanda gölge etkisi olan türler daha az olmasına karşın nicelik olarak bu bitkilerin fazla olması park alanının oldukça yoğun gölge olmasını sağlamaktadır. Alanda mevcut bitkilerin kullanımında birbirleri ile dengeli, uyumlu olarak kullanılmadıkları, bazı türlerin vurgulanarak ilgi çekmelerinin sağlanmadığı, alanın bir koruluk ya da ağaçlandırma alanı niteliğinde olduğu görülmektedir.

Peyzaj Mimarlığı çalışmalarında kullanılan bitkileri sadece süs bitkileri olarak nitelendirmek hem eksik hem de yanlış bir tanımlamadır. Bitkilerin gürültü, toz, gaz, hava, su ve görsel kirliliğin önlenmesinde büyük faydaları olduğu gibi çevre kalitesine katkıda bulunarak rekreasyonel olanaklar sağlarlar (Yılmaz ve Zengin 2003). Halk bahçesi de bitkisel potansiyeli ile kent ekosistemini dengeleme ve mikroklima etkisi yaratma yönünden önemli bir

Tablo 7. Kalite Ölçütlerinin Belirlenmesinde Kullanılan Ölçüt Karnesi (Yücel ve Yıldızcı 2006).

Parkın konfor ve imajının belirlenmesi	İyi-3	Orta-2	Zayıf-1
1) Park iyi bir izlenim veriyor mu?	x		
2)Parkta fotoğraf çekmeye değer özellikler ne durumda?		x	
3)Parkın yapısal tasarımının niteliği nasıl?			x
5)Oturma ve dinlenme alanlarının niceliksel yeterliliği nasıl?			x
6)Oturma-Dinlenme yerlerinin uygunluğu nasıl?		x	
7)Donatı elemanlarının niteliksel yeterliliği nasıl? (kalitesi- temizliği-kullanıma uygunlukları)		x	
8)Parkta odak noktası olabilecek elemanların durumu nasıl?			x
9)Parka kimlik kazandırabilecek eleman varlığı nasıl?			x
10)Park içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı grupları göz önünde tutulmuş mu?			x
11)Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulma durumu nasıl?	x		
12)Park alanında güvenlik personeli var mı?			x
13)Parkın insanlar üzerinde bıraktığı güven hissi nasıldır?		x	
14) Park alnında su elemanının farklı şekilde kullanımı var mı?		x	
15) Herhangi bir acil durum ve ya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir mi?	x		
16) Park yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirleri düzenli yapılıyor mu?		x	
17) Park alanından çöplerin alınma durumu nasıl?			x
18) Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakım durumu		x	
Sosyallik Durumu			
19) İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumu		x	
20)İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygıları nasıl?		x	
21)Aktivite alanlarının parkın çevresinden algılanma durumu	x		
22)Her aktivite alanında ve parkın girişinde oturma alanlarının yeterliliği?		x	
23)Park içerisinde toplanma noktalarının durumu		x	
24)İnsanların parkın temizliği konusunda özverileri ne durumdadır? (Gördüğü çöpü toplama gibi)			x
Ulaşım			
25) Parkın planı, (varsa)alanı ilk kullanalar için yeterince açıklayıcı mıdır?			x
26)Parkın içyapısının dışarıdan görülebilirlik durumu nasıldır?	x		
27)Parkın girişleri ve çıkışları açık mıdır?	x		
28)Parkın sahip olduğu sirkülasyon, insanları istedikleri yere ulaştırıyor mu?	x		
29)Parkın içindeki işaretleme sistemlerinin durumu nasıldır?			x
30)Parkın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yolları genel olarak ihtiyacı karşılıyor mu, birbirinden ayrı mı?	x		
31)İnsanların parka ulaşım kolaylığı nasıl?	x		
32)Parka ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin varlığı?	x		
33)Parkın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterliliği?	x		
34)Parka ait otoparkın durumu nasıldır?	x		
Alan Kullanımı ve Aktiviteler			
35)Park alanında farklı aktivitelere katılabilme olanağı ne durumda?			x
36) Parkın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanımı (çiftler, aile, arkadaş)	x		
37) Parkın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin parkın gece boyunca da kullanımını destekleme oranı			x
38)Parkta yönetimin varlığı ve işleyişi ne durumda			x
39)Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygunluk durumu nasıl?			x
40)Park tasarımında alanların kullanılabilirlik durumu nasıl?		x	
41)Park günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ne oranda ilgi çekicidir?	x		

işlevi yerine getirmektedir. Fakat rekreasyonel yönden, mevcut bitkilerin görsel çekiciliği ziyaretçileri etkilemekten uzaktır. Kullanılan bitkilerin gövde kabuğu etkisi, yaprak ve çiçeklerinin hem görsel hem koku etkisinin düşük oranlarda olması yeterince amacı karşılamadığını göstermektedir. Alanda en fazla geniş yapraklı ağaç türlerine yer verilmiştir. Ayrıca alanda *Ulmus campestris* L., *Fraxinus excelsior* L., *Pinus brutia* L, *Pinus pinea* L, *Cupressus sempervirens* L., *Laurus nobilis* L. gibi

türlerin çok sayıda kullanılmasından dolayı diğer bitkilerin görsel etkilerinin yok olduğu görülmektedir. Kullanılan bitkilerde, görsel etki uyandırabilecek meyve rengi kırmızı, sarı, turuncu renkli olanlar toplam %12,5 gibi çok düşük orandadır. Aynı şekilde çiçek rengi kırmızı, sarı, mor, koyu pembe olanlar toplam %20,1 oranında, güzel kokulu çiçeği olanlar ise %3,5 oranındadır. Bu orandaki bitkiler aynı zamanda sayı olarak da düşüktür ve yeterince güneşten yararlanamadıklarından sağlıklı olarak gelişememektedirler. Eşbah (2002)'ın belirttiği ekolojik nitelik açısından önemli olan doğallık faktörü açısından Halk Bahçesinde doğal örtüde yer alan türler %37,6 lık oranla çok düşüktür.

Kelkit (2002)'in çalışmasında belirtilen, Çanakkale kentsel tasarımında kullanılan bitkilerin seçiminde ve kullanımındaki yanlışlıklar Halk Bahçesinde de görülmektedir. Türkiye florasının A1 ve B1 karelerinde Çanakkale doğal bitki örtüsündeki türlerin incelenmesi sonucu park alanında hem sağlıklı gelişebilecek ve hem de süs bitkisi olarak form, renk, doku özellikleri ile estetik görüntüler sergileyebilecek en önemli türler şu şekilde belirlenmiştir (Kutluk ve Aytuğ 2004):

Boyacı katırtırnağı (*Genista* sp.), erguvan (*Cercis* sp.), hanımeli (*Lonicera* sp.), hayıt (*Vitex*), katır tırnağı (*Spartium* sp.), kocayemiş (*Arbutus unedo*), mersin (*Myrtus* sp.), tesbih çalısı (*Styrax* sp.), sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*), sandal ağacı (*Arbutus andrachne*) sayılabilir. Bunların haricinde bölge ikliminde iyi uyum sağlayan, çiçekleri ve meyveleri ile etkili olan, altınçanak (*Forythia* sp.), güvey kandili (*Koelreuteria* sp.), hatmi (*Hibiscus* sp.), japon elması (*Malus* sp.), kelebek çalısı (*Buddleia*), Kıbrıs akasyası (*Acacia* sp), kısmet ağacı (*Clerodendron* sp.), lale ağacı (*Liriodendron* sp.), manolya (*Magnolia* sp.), oya ağacı (*Lagerstromia*), süs kirazı, süs eriği, süs şeftalisi (*Prunus* sp.) gibi bitkilerin alanda yer alması park alanının çekici olmasını sağlayacaktır. Bu türler kentlinin hem rekreasyonel faaliyetleri sırasında bölge doğasını yakından tanımalarını sağlayacaktır, hem de alanın ekolojik niteliğini artıracaktır.

Park alanını incelenmesi sonucu yapılan puanlamada, parkın konfor ve imajının ortadan zayıfa doğru düşen değerde olduğu görülmektedir. Sosyallik yönünden orta, ulaşım yönünden iyi, farklı aktivitelerin bulunması yönünden ise zayıf olduğu görülmektedir. Yücel ve Yıldızcı (2006)'nın kent parklarının kalite kriterlerini belirleyen etmenler olarak belirlediği bu kriterlerin Halk Bahçesi ölçeğinde puanlanması ile bu değerler açısından alanın yetersiz olduğu görülmektedir. Alanın kent parkı kalitesi olarak niteliklerinin artırılabilmesi ve kullanıcıların ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilecek duruma gelebilmesi için belirtilen ölçütler doğrultusunda kalitesinin artırılması yönünde çalışılmalıdır. Alanın günün her saati ve her yaş grubu kullanıcıların ihtiyaçları düşünülerek, bölgenin doğal yapısını da yansıtan örneklere yer verilerek zenginleştirilmesi kaliteli bir kent parkı olmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Anonymous (2002) Çanakkale İlinin Oluşum ve Gelişim Süreci. Çanakkale Belediyesi Kayıtları, Çanakkale.

Aslanboğa İ (2002) Bitkilendirmenin İlkeleri. T.C. Orman Bakanlığı Ege Ormancılık Araştırma Müdürlüğü Yayınları, İzmir.

Chiesura A (2004) The Role of Urban Parks for The Sustainable City. Landscape and Urban Planning 68, 129-138.

Emür SH, Onsekiz D (2007) Kentsel yaşam kalitesi bileşenleri açısından açık ve yeşil alanların önemi-Kayseri/Kocasinan ilçesi park alanları analizi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 22, 367-396.

Eşbah H (2006) Aydın'da Kent Parklarının Bazı Ekolojik Kalite Kriterleri Yönünden İrdelenmesi. Ekoloji 15, 58, 42-48.

Gobster PH (2001) Vision of nature conflict and compatibility in urban park restoration. Landscape and Urban Planning 56, 35-51.

Gül A, Küçük V (2001) Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 2, 27-48.

Gültekin E (1994) Bitki Kompozisyonu. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No:10 Adana.

Güngör İ, Atatoprak A, Özer F, Akdağ N, Kandemir Nİ (2002) Bitkilerin Dünyası. Lazer Ofset Matbaası, Ankara.

Hepcan ÇC, Ayhan ÇK (2004) Kamusal Dış Mekanlarda Güvenlik Sorunu: İzmir Kültürpark Örneği. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Peyzaj Mimarlığı II Kongresi Bildirleri, 25-27 Kasım 2004, Ankara, 203-212.

Karamanoğlu K (1974) Türkiye Bitkileri I.Cilt. Fon Matbaası, Ankara.

Kelkit A (2002) Çanakkale Kenti Açık-Yeşil Alanlarda Kullanılan Bitki Materyali Üzerinde Bir Araştırma. Ekoloji 10, 43, 17-21.

Kellekci ÖL, Berköz L (2006) Konut ve çevresel kalite memnuniyetini yükselten faktörler. İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım 2, 165-176.

Kutluk H, Aytuğ B (2004) Plants of Turkey Grid By Grid A1-B1. Birlik Ofset Yayıncılık, Eskişehir.

Polat AT, Önder S (2004) Kent Parkı Kavramı ve Konya Kenti İçin Bir Kent Parkı Örneği. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 18, 34, 76-86.

Yavuzçehre PS, Torlak SE (2006) Kentsel Yasam Kalitesi ve Belediyeler Denizli Karsıyaka Mahallesi Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2, 4, 184-207.

Yılmaz S, Zengin M (2003) Erzurum Kent Halkının Süs Bitkilerine Olan Talebinin Belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi A, 1, 29-42.

Yücel GF, Yıldızcı AC (2006) Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması. İTÜ Dergisi/a. Mimarlık, Planlama, Tasarım 2/2, 220-230.